

VIÐ VEGINN

Kaflar úr ferðasögu

Eftir

DR. HELGA ÞJETURSS

Við veginn.

Kaflar úr ferðasögu.

I.

Sveitin þar sem við vorum á ferð, í stormi og rigningu, er í tölu þeirra, sem líklegastar væru til búsaeldar á landi hjer. Jarðvegur er þar mikill og góður, mikið af sveitinni fornir farvegir Þjórsár, sem fór þar víða yfir, fyrir líklega svosem 2000 árum, en gróf sig síðan niður, er landið hækkaði í sjónum lítið eitt. Mætti margfalda grasvöxtinn þar á Skeiðunum með því að veita Þjórsá upp í farvegi fyrirrennara síns. En það sýnir, hversu lítill er mátturinn í landbúnaðinum íslenska, og hversu ónógur áhuginn á að efla hann, að þó að þetta mundi gera mega fyrir minna fje en ýmsir einstakir fjárafíamenn í kaupstað mundu geta til kostað, þá er það ekki gert.

Vegurinn sem við vorum að fara er forsmán af lögðum vegi að vera, of mjór og ofaníburður illur. Get jeg varla skilið að það sje góð regla, sem helst virðist vera farið eftir, að taka heldur illan ofaníburð nær, en góðan ef lengra þarf að sækja hann. Eru slíkir vegir gerðir nærri því eins og af fjandskap bæði við menn og skepnur. Vagnabrotin meðfram veginum sýna líka að oft vill ekki vel vegna á vegi þessum.

II.

Nálægt veginum var maður að slá í storminum og rigningunni. Við höfðum tal af honum. Þegar hann opnaði munninn, sá jeg að sumar framtenurnar vantaði. Þær sem eftir stóðu voru stórar og sterklegar.

Jeg fór að hugsa um hvernig á þessu tannleysi mannsins mundi standa. Algengasta orsökkin til þess að tennurnar skemmast mun vera sú, að svo mikið af matarleifum fær að vera kyrt í þeim. Og þess vegna skemmast jaxlarnir vanalega mest, þó að þeir sjeu tannanna sterkastir, að í þeim verður mest eftir af matnum.

Miklu mundi sá maður geta afstýrt af þjáníngum og töfum, sem færi bæ af bæ (og í kaupstöðunum hús úr húsi) og sæi um, að hver maður vissi að honum væri hollara, að skola að minsta kosti vei munninn með söltu vatni, áður hann færi að sofa. Og þessi sami maður ætti líka að kenna að þvo sjer um hendurnar og nota Pears (Pírs) sápu. Hann mundi vinna fyrir góðu árskaupi maðurinn sá sem þetta gerði, í því landi þar sem svona margir deyja úr taugaveiki. Það mundi geta orðið til að bjarga lífi eins og annars, ef áhuginn á því að þvo sjer um hendur áður en matast væri, eða matreitt handa öðrum, væri meiri. Og jeg hef að minsta kosti ekki rekið mig á, að nokkur handsápa taki Pears sápu fram, ekki dýrari. Það er málefnisins vegna, sem jeg nefni þetta; jeg hef auðvitað ekki verið bedinn að auglýsa sápu.

Við fórum fram hjá bænum mannsins, sem var að slá. Það var aumlegt kot. Vjer Íslendingar erum niðurbældasta þjóðin á Norðurlöndum, og húsakynnin hafa víst átt ekki hvað minstan þátt í því að svo hefur farið. Alstaðar hafa þau verið miklu betri en hjer, alstaðar hægra að ná í efnivið og eldiðið.

Í sambandi við bæinn var eðlilegt að fara að hugsa um hvernig hressingin mundi vera, sem sláttumaðurinn þessi fengi. Þegar hann kæmi heim úr slagviðrinu. Og þá fór að verða skiljanlegt, hvernig á fram-tannaskortinum mundi standa. Það var baráttan við kulda og vösbúð, sem þar kom fram. Þessi maður hafði náttúrlega þann sið, að jeta eins heitt og hann gat, og drekka eins heitt kaffi og hann með nokkru móti þoldi í sig að láta, til þess að sigrast á hrollinum; og við það höfðu framtenurnar bilað. Mjer kom í hug hvort ekki mundi sitthvað af bringspalaverk sem jeg hafði heyrt getið um, einnig vera þannig til komið.

Helgi Pjeturss.

Við veginn.

Kaflar úr ferðasögu.

III.

Áfram hjeldum við í storminum og rigningunni. Hestarnir voru ófúsir að fara á móti veðrinu og óþægir, og varð að keyra þá áfram harðýðgislegar en við hefðum kosið. Það er varla unt að ferðast á Íslandi án þess að fara of illa að þessum þolinmóðu og merkilegu skepnum, sem hafa nafn af flýtinum. En þegar dæma skal um hvernig Íslendingar fara með hesta sína, má ekki gleyma því hvað þeir hafa orðið að bjóða sjálfum sjer, hversu mikla þreytu og vösbúð menn hafa orðið að þola í þessum erfiðu aðdráttarferðum, sem hafa tekið svo mikið af orku manna og tíma, að landbúnaðinum hefur ekki getað farið fram þess vegna. Margra heilsa hefur líka bilað í þess konar ferðalögum. Hvað mikið af orku hin erfiðu ferðalög hafa gleypst, mun best sjást þegar svo sem þrjátíu miljónum króna hefur verið varið í vegagerðir og járnbrautarlagningu á landi hjer. Og raunar löngu fyr. En jeg nefni þessa upphæð af því að mér finst það eiga vel við í sambandslandi þeirrar þjóðar, sem þessi árin hefur grætt meira en þúsund miljónir króna, og þar sem aðalspurningin núna er það sem á þeirra máli heitir Anbringelse af Kapital, eða hvernig rikur eigi að fara að því að verða ennþá ríkari. Satt er það sagt, þó að menn trúi mjer líklega ekki til þess, að svo sem þrjátíu miljónum af þessu fje yrði ekki betur varið nje vaxtasamlegar en Íslandi til viðreisnar.

IV.

Þegar minkaði rigningin, var jeg að horfa á fjöllin, hversu blá þau voru, með ýmsum bláma, fjær og nær. Hvað hún var svipmikil öxlin þarna á Tindfjallajökli, gnæfandi upp þar sem er eitthvert hið furðulegasta landslag á þessari merkilegu

eyju. Haustbláminn á fjöllum er fegurstur, og einmitt sterkastur í rigningu. Þá nýtur sín best eigin litur loftsins. En fjallabláminn er liturinn á loftinu, sem horft er í gegnum, blandaður lit fjallsins sjálfs; því meira loft sem horft er í gegnum að fjallinu, eða með öðrum orðum, því fjær sem fjallið er, því minna gætir eiginlits fjallsins, því líkari verður bláminn á því himinblámanum. En nánar til tekið er blámi loftsins, himinbláminn, víst einkum liturinn á súrefninu, fjörginu, þessu merkilega efni, sem er öllum nauðsynlegra til að halda við blossa lífsins. Hvergi hef jeg sjeð loftið eins blátt eins og yfir jöklinum mikla á Grænlandi og þar í nánd. Er ekki ólíklegt að það komi af því, að lífefni eða fjörgi loftsins sje þar í mesta lagi.

Það er fögur fjallasýnin á Suðurlandi þar sem til sjer, og þarf ekki annað en minna á vesturfjöllin, hversu dimmblá þau geta risið við gyltan kvöldhimin, og á silfurþökin og Breiðublikin, þegar norður er litið og austur. Eyjafjallajökull var dálitið öðruvísi að sjá en vant er; aldrei hefi jeg sjeð hina feiknalegu víðu gígskál eldfjallsins eins vel og í sumar; hefur ekki síðan jeg fór að horfa á fjöllin verið eins lítill snjór á þeim og í sumar. Má hafa það til marks, að fastafönn á fjallinu Högnhöfða, sem virðist stór þegar að henni er komið, var að því er mjer sýndist af Hlíðarfjalli, alveg horfin. Hafði jeg stundum verið á Hlíðarfjalli í sumar, eins og oft áður, og hugsað þar um fjöllin sem til austurs sjer og vesturs, og horft inn að Jarlhettunum, sem rísa svo bláfagrar líkt og gaflaröð einhverrar goðahallar við blikandi jökulinn. Upp á þá af Jarlhettunum, sem einna fyrst mun vera tekið eftir, þegar þangað er litið, vegna þess hvað einkennileg hún er í laginu, gengum við Kjartan Jóhannesson 1910. Stöðuvatn sá jeg þar, sem jeg hafði ekki heyrt getið um áður; hefur þar bráðnað burt jökulsporður; virðist jökullinn vera mikið að minka.

Yfirborðið á Hlíðarfjalli er grásteinshraun, sem runnið hefur milli ísalda. Getur á því enginn vafi leikið. Sama hraunbreiðan er efst í Sólheimafjalli. En á milli er einn af fegurstu dölum á Íslandi.

V.

Í sambandi við Hlíðarfjall er rjett að minnast á ímyndun, sem jeg hef stundum orðið var við, þá nefnilega, að jeg hafi lítið fengist við rannsóknir annarstaðar á Íslandi en í uppsveitum Árnessýslu. Veit jeg að vísu hvernig á þessu muni standa — það er fátt um bræður að baki fyrir suma vísindamenn á landi hjer — en hefur samt þótt nokkuð undarlegt, þar sem jeg hef verið við rannsóknir í öllum landsins sýslum nema einni: Meðal annars hef jeg rannsakað og fundið eldfjöllin gegnskornu við Skagafjörð, Þórðarhöfða og Ketubjörg. Þegar jeg hafði horft á Ketubjörg í nokkra daga, var jeg að vísu þreyttur, því að slíkt reynir mikið á höfuðið, en þóttist þó ekki til einskis unnið hafa, því að jeg sá að þarna var fundinn einn af sýnistöðum jarðar vorrar. Líka hafði jeg fundið hvernig mundi geta verið til kominn drangurinn furðulegi, sem stendur upp úr gíg eldfjallsins á Martinique; er varð 30 eða 40 þúsundum manna að bana í einni svipan.

Þá skoðun hef jeg líka fyrirfundið, að jarðfræðingar sjeu menn er leita að nytsömum jarðefnum. Á það í minsta lagi við um mig. Hefur leit eftir nytsömum efnun verið mjög aukaatriði við mínar rannsóknir. Hefur áhugi á því að finna dýrmæt efni ekki átt nokkurn þátt í því, að jeg lagði stund á náttúrufræði. Ásetti jeg mjer þegar á barnsaldri að verða vísindamaður og lagði á þá braut, sem mjer þótti líklegust til að verða mjer braut til þekkingar og skilningsauka. Er bæði, að jarðfræðirannsóknir, einnig slíkar, sem jeg hef fengist við,

eru ómissandi undirbúningur undir það að mannkynið taki svo sem nauðsynlegt er jarðöflin í sína þjónustu; og svo eru þess konar rannsóknir með bestu æfingum fyrir vitið. Hefur sú æfing í að draga vandasamar ályktanir, sem jeg fjekk á jarðfræðirannsóknunum mínum, orðið mjer að miklu líði þegar hugurinn fór að snúast mest að því að reyna að gera sjer nokkra grein fyrir upphafi, framgangi og tilgangi lífsins á jörðu hjer. Er margt í þeim efnun, þar sem mjög þarf jarðfræði við, og þess hugsunarháttar, sem jarðfræðin skapar og löng viðleitni á að læra sjálfur að afla sjer þekkingar á náttúrunni. En hins vegar hefur málið mikil ááhrif á hugsunina, og hefur verið að því mikill styrkur við svo vandasamt starf, að eiga til þeirra fornanna að telja, er áttu hið besta tungumál sem er og verið hefur á jörðu hjer. Er það eins og til nokkurra bóta fyrir ýmsa örðugleika ekki smáa, sem verða á braut vísindamannsins þar sem ekki er meiri skilningur á þýðingu hins vísindalega hugarfars fyrir þjóðjagði en hjer á landi er enn þá, og þar sem þessi hindrun á leið þekkingarinnar, sem spekingurinn Lamarck minnst á, að svo erfitt sem það sje að uppgötva ný sannindi, þá sje þó enn þá erfiðara að fá menn til að uppgötva, að ný sannindi sjeu fundin, er í allra ferlegasta lagi. —

Í næsta kafla verður tekið til ferðasögunnar aftur, minst á mann sem við mættum, og í sambandi við það leitast við að fá menn til þess að hugsa nokkuð um hvað dregið hefir úr vexti Íslendinga. Er tilgangur ferðasögunnar sá helst að styðja svolítið að þjóðrækt, ef verða mætti. En eins og alstaðar, þarf þar athugun fyrst, og til muna þetri athugun en þá sem algengust er.

Helgi Pjeturss.

Við veginn.

Kaflar úr ferðasögu.

VI.

Vegurinn lá framundan okkur langa leið, auður, með gulmórauðum leirvatnspollum. Þó að við værum komnir á fjölfarnasta þjóðveg landsins voru þeir örfáir, sem við mættum. Einn af þeim sem á leið okkar urðu er vert að geta um; var sá mikill vexti, einn af þeim mönnum sem ef til vill sýna, að þjóðinni er þó eitthvað að fara fram; virðist mjer lítill vafi geta leikið á því, að síðan jeg fór fyrst að muna eftir mönnum, hafi Íslendingar hækkað og orðið ljósari á hár.* Ekki var þessi viðreisnarmaður þó nema rúmar 3 álnir á hæð; Íslendingar eru ekki hærri en það, þeir sem hæstir eru. Hygg jeg að alstaðar á Norðurlöndum sjeu stærstu mennirnir stærri en á Íslandi. Er þetta mjög eftirtectarvert og hlýtur að koma af því, að meira hafi dregið úr vexti Íslendinga en frænda þeirra í Noregi, Danmörku og Svi-

* Eftir að þetta var ritað, hef jeg sjeð að L. Faye segir að eftir mælingum að dæma, muni meðalhæð Norðmanna hafa aukist um 2—3 smástiklinga (centimetra) að meðaltali síðastliðin 20—30 ár. Þykir mjer ekki ólíklegt, að Íslendingar hafi hækkað meira. Að segja að Íslendingar sjeu yfirleitt fremur smá-vaxnir, eins og stundum er gert, hygg jeg sje rangt, svo mikill fjöldi manna virðist mjer vera 178 smástiklingar og þar yfir. Hef jeg veitt þessum efnum mikla eftirtekt í mörg ár, þó að ekki hafi jeg mælingar gert.

þjóð. Alls engin ástæða er til að ætla að Íslendingar hafi í fornöld verið lægri en Norðurlandabúar aðrir; miklu fremur er ástæða til að halda hitt, að í fornöld hafi menn hjer á landi verið í hæsta lagi; og jafnvel á 16. öld er talað um Íslendinga, sem voru nálægt 7 fetum á hæð. En nú er enginn nálægt því; hef jeg engan Íslending sjeð eða fengið frjettir af, sem meira væri en 75 þumlungar, og að eins einn mann sjeð svo háan. Öld hinnar verstu líkamlegu hnignunar hjer á landi mun ekki hafa byrjað fyr en eftir 1602. Þó að því fari fjarri, að þeir sjeu alt af mestir atgervismenn um annað, sem hæstir eru, þá má sjálfsagt marka nokkuð þroskann eða þjóðþriffin á því hvað menn verða hæstir; mun mega gera ráð fyrir, að á uppgangsöldum verði menn hærri en á afturfarartímum. Manninum veitir örðugt að verða stór, og ein ástæðan, ef til vill aðalástæðan, til þess hvað erfiðlega gengur að ná miklum vexti, kynni að vera sú, að það þarf svo miklu aflmeira hjarta í stóran líkama en lítinn, ef sama gagn á að gera. En vandsótt, að ná miklu hjartaafli. Virðist mjer það sem nú skal sagt, geta verið til nokkurs fróðleiks í þessu efni. Bræður tveir voru hjer fyrir nokkrum árum; var annar þeirra 3 álnir, hinn svo sem 7 þumlungum lægri. Minni bróðirinn lifir enn og er held jeg hraustur; en hinn bróðirinn dó úr hálsveiki. Hálsveiki stendur víst oft í nánu sambandi við fótakulda, en fótakuldinn kemur oft af því að hjartað hefur ekki afl til að knýja blóðið um líkamann sem þarf. Hjartaaflið, sem ættararfur og og ástæður leyfðu þeim bræðrum að hafa, var í tæpasta lagi fyrir 3 álna líkama, en nægði líkama, sem var 6—7 þumlungum styttri. Sú greinin, sem meiri vöxturinn lagðist í dó, mótspyrnan gegn því að vera stór, varð of mikil.

Með því sem nú var sagt, er gerð dálitil tilraun til þess að hvetja til umhugsunar um hvað orðið hafi til að draga úr íslenskri stærð; munu menn verða margs fróðlegs varir, ef þetta er vel athugað, sem hjer er vakin athygli á. Í þessu sambandi væri vert að íhuga hvort það hefur ekki miðað til þess að draga úr vexti Íslendinga, að á síðari tímum hafa hlaup verið minna stunduð en í fornöld. Það er eftirtektarvert, að hin mestu hlaupadýr, eins og hestar og strútsfuglar, hafa stækkað í mesta lagi, þegar miðað er við forfeður þeirra aftur á öldum.

VII.

Veitingaskáli nokkurs konar er þar við veginn, eins og menn vita, og fór-um við þar inn til þess að fá okkur hressingu. Menn nokkrir voru þar fyrir, úr Flóanum held jeg flestir, og allir blautir. Ekki þekti jeg menn þessa, og verð að segja sama um miklu mestan hluta af Íslendingum að jeg þekki þá ekki. Það er eftirtektarvert þetta, hvað menn þekkjast lítið; og þó að þjóðin sje ein hin fá-mennasta, er líklega enginn maður, sem þekkir tíunda hluta þeirra Íslendinga, sem uppi eru um hans

daga. Og þó er verið að segja „vjer Íslendingar“, rjett eins og mönnum væru þessir Íslendingar vel kunnug-ir, og rjett eins og þar væri að ræða um nokkurs konar samtaka heild, sem menn vissu vel hvað væri. Íslending- ar gætu verið fyrirmynd að þjóðþekkingu, og sú þekking gæti fengið merkilega vísindalega þýðingu, ef á- huginn á mannfræði væri meiri. Væri þess konar áhugi mikill, þá mundu eigi einungis vera gerðir út vísinda- menn, náttúrufræðingar, lækna, mál- fræðingar, til þess að afla þekkingar á þessari þjóð og öðrum þjóðum, — því að það er nauðsynlegt til saman- burðar — heldur væru einnig fengn- ir til listamenn, skáld, málara, mynd- höggvarar og ljósmyndara. Mynda- söfn mundu þá vera til af fólki á öllum aldri, sem væru í myndir þús- undum saman, og ætti að gefa út slík myndasöfn af Íslendingum bæði aust- an hafs og vestan. En takmarkið ætti að vera þjóðmyndasöfn, þar sem væru til myndir af allri þjóðinni. Þegar vel væri komið á þá leið, mundi mega fara að segja með vissu hvort þjóð- inni væri að fara fram eða aftur, og á margan hátt gæti þesskonar áhugi á mannfræði, sem hjer er á minst, orðið til þess að greiða fyrir mannrækt og þjóðrækt. Helgi Pjeturs s.

Við veginn.

Kaflar úr ferðasögu.

VIII.

Við og við leit jeg á mennina sem voru þarna inni í skálanum og gerði mínar ágiskanir af því sem jeg sá. Jeg hef gert ekki fáar þúsundir af þess konar athugunum á Íslendingum, borið saman og prófað ályktanir mínar eftir því sem við varð komið, reynt að skilja nútíð af fortíð og fortíð af nútíð. Og jeg hygg, að jeg sje nokkuð farinn að skilja sambandið í sögu þjóðarinnar, og sumar ættirnar er jeg farinn að þekkja nokkuð, Sturlunga, Haukdæli og Ásbirninga einkum; hinir síðastnefndu eru, einsog Hofs Bjarni og Leifur heppni, í beinan karlegg komnir frá Öxna-Þóri. En í þetta skifti var það fremur almenns eðlis, sem jeg var að athuga. Það má vita mikið um menn af höfuðlagi þeirra og andlitslagi, augum, lit og fleiru. Augun segja til hvort mannum líður vel eða illa, hvort hann er góðmenni eða illa innrættur, vitur eða einfaldur. Það má jafnvel sjá á augunum, hvort það sem mannum flýgur í hug það augnablikið, er viturlegt eða ekki.

Af mönnum þarna í skálanum, hugði jeg þann hafa átt versta ævi, sem virtist þeirra best ættaður. Á flestum Íslendingum má sjá einhver merki þess, að þeir eru af góðum ættum, og eins hins, hversu kynslóð eftir kynslóð hefur skort flest af því sem þurfti til þess að ná þeim vexti, því afli og þeirri fegurð, sem einkendi svo oft forfeður og formæður, meðan best var. Og líkur má telja til þess, að meðan best vegnaði, þegar hámark norrænnar menningar var flutt frá Noregi til Íslands, hafi einmitt hjer á landi verið sumt hið fríðasta fólk sem uppi hefir verið. Takið eftir því viti á mannfegurð, sem lýsir sjer þar sem best er í fornritum vorum, og hversu náskyld það er því sem

myndlistin forngríska sýnir. Það er engin tilviljun, að sá listamaður sem næst hefur gengið Grikkjum í að sýna mannfegurð, var íslenskur að annari ætt.

Alstaðar á Norðurlöndum hygg jeg fólkíð sje nú á dögum ófríðara en það var í fornöld, það er að segja á því uppgangstímabili sem hófst ef til vill um 700 e. Kr. og lauk á þrettánda öldinni, með ósigri Sturlunga og hins íslenska málstaðar. En mest hefir oss farið aftur Íslendingum; mest hefir oss skort það sem þurfti til að þrífast; greinilegast virðist mjer það vera hjer, hvernig augun hafa minkað, kinnbeinin stækkað, brjóstholið þrængst, einkum að ofan, fótleggirnir stytst. Lesandiinn verður að muna, að hjer er verið að miða við hið fríðasta fólk, og líkur má telja til þess, að ekkert annað fólk hefði, í sporum Íslendinga, haldið sjer betur við mannsmyndina en vjer höfum gert. Það mun sýna sig einhvern tíma, að til mannræktar er nauðsynlegt að gera sjer sem glegsta grein fyrir því sem hjer er verið að drepa á; og því betur sem menn skilja það, því meiri vonir munu þeir gera sjer um framtíð þessarar þjóðar. Hjer hefur vaxtarbroddurinn verið, á því riður að menn viti það. En það verður ekki skilið af oss einsog vjer erum nú, ef menn gera sjer ekki grein fyrir því, hversu erfitt hefir hjer verið að vaxa. Eitt sem þarf að muna eftir, er að Íslendingar hafa aldrei einhuga fylgt íslenskum foringja; annað, að aðallinn, er bar uppi ísl. menning, leið undir lok að mestu á 13. öld, en síðan fjekk þjóðin í aðals stað, útlanda kaupmenn, sem flestir litu á hana sem skrælingja til að rýja. Það er margt í ástæðum og hugsunarhætti Íslendinga, jafnvel á vorum dögum, sem ekki skilst ef menn ihuga það ekki, að útlendir kaupmenn voru hjer hin drotnandi stjett. Af því hygg jeg það komið, að Íslendingar hafa ekki betur en orðið er, áttað sig á sjálfum sjer. Þangað ber að rekja, að nokkru leyti, þetta eftirtektarverða áhugaleysi á samgöngubótum innanlands,

og einnig og jafnvel framar, áhuga-
skortinn á mentun. Er það ekki eftir-
tektarvert, að í landi þar sem Torfi
í Ólafsdal sýndi, hversu margfaldlega
það getur borgað sig, ef efnilegur
búmaður hefur ástæður til að menta
sig í útlöndum, skuli áhuginn á utan-
ferðum bændaefna ekki vera meiri
en raun ber vitni; og er það ekki eftir-
tektarvert, að í Þjóðfjelagi, þar sem
Kinverjar og Svertingjar gætu orðið
auðugir á fáeinum árum, ef þeir
kæmu hingað til að versla, skuli
kennarar, og þá einkum barnakennar-
ar, vera dæmdir til fátæktar, hversu
frábæran áhuga og ágæta hæfileika
sem þeir kynnu að hafa. Á hvaða
svæði sem foringjaefni er, þá ríður á
því til Þjóðþrifa, að hann hafi sem
bestar ástæður til að ná þroska og
mentun fyrst, en til að beita sjer síð-
an. En hver kennari er nokkurskonar
foringi; tek jeg orðið hjer í víð-
ari merkingu, læt það taka einnig til
þeirra er kenna sem rithöfundar —
vísindamenn og fræðimenn hvers-
konar og skáld — sem listamenn, sem
íþróttamenn. Sumir íþróttamenn sem
væru sjálfsgæðir til að vera lýðkenn-
arar, við ástæður til að geta beitt
sjer, vinna á skrifstofum alla daga
fyrir lítil laun, og verða að taka af
nætursvefni sínum til að geta sintsinni
köllun, að vera kennarar. Slíkt er
ekki í áttina. Slíkt kemur af því að
rithöfundar og aðrir kennarar, hafa
ekki haft nógu góðar ástæður til þess
að eyða athugaleysi og óglöggri
hugsun; slíkt ætti sjer ekki stað, ef
það væri lýðum ljóst, hve mjög marg-
ir Íslendingar hafa það til síns ágætis
að geta tekið tilsögn. Jeg á ekki ein-
göngu við bóklega tilsögn; meðal
þess sem mjer kemur í hug eru t. a.
m. leikvellir, þar sem börn gætu eins-
og í leik, lært að smíða og byggja og
aðra líkamsvinnu. Væru einhverjar
þessháttar stofnanir næsta nauðsyn-
legar hjer í Reykjavík.

Helgi Pjeturss.
